

Patrz i zmieniaj

PROJEKT EDUKACJI GLOBALNEJ WYKORZYSTUJĄCY FILMY DOKUMENTALNE

Patrz i zmieniaj

**Rozejrzyj się dookoła i zobacz,
jak bardzo różnorodny jest świat!
Chcesz przyjrzeć się mu jeszcze lepiej?
Chcesz go zrozumieć?**

Podziel się swoimi obserwacjami i wiedzą z młodymi ludźmi z całej Polski. Razem mamy szansę zmieniać nasze otoczenie tak, by wszystkim ludziom żyło się lepiej! Jednym ze sposobów na poznawanie świata jest uczestnictwo w programie *Patrz i zmieniaj*. W ramach programu możesz ze znajomymi stworzyć klub filmowy i oglądać filmy z najdalszych części świata. W klubie możesz też dzielić się z innymi swoimi przemyśleniami oraz organizować w waszej szkole akcje informujące o zagadnieniach globalnych.

Oglądając każdy z tych filmów, poznacie ludzi, którzy mówią o sobie, swoim otoczeniu, pracy lub nauce, a także o swoich codziennych staraniach, by prowadzić godne życie. Niektórzy z nich znajdują się w trudnym położeniu, a mimo to nie poddają się i podejmują różne działania na rzecz tego, by żyło im się lepiej. Czasami są to protesty przed fabryką, która pozbawia ich dostępu do wody pitnej, czasami pokojowa walka o niepodległość ich państwa, a innym razem np. zaangażowanie się w działania związków zawodowych, które domagają się poszanowania podstawowych praw pracowniczych. Aktywność i zaangażowanie dają poczucie, że nie ma sytuacji beznadziejnych. Okazuje się, że przy odrobinie dobrej woli możemy wpływać na rzeczywistość – np. swoim głosem w wyborach, troską o środowisko czy codziennymi wyborami konsumenckimi. W przewodniku znajdziesz inspiracje do podobnych działań i konkretne wskazówki, jak można je zaplanować i zrealizować. Na początek zapraszamy do lektury rozmów z młodymi ludźmi, którzy mają pomysły na zmianę swojego otoczenia i wcielają je w życie nie od dziś.

- Filmy dokumentalne, które wam proponujemy, pokazują świat z szerszej perspektywy i realia życia w miejscach, których na ogół nie znamy. Inspirują do stawiania ważnych pytań o kondycję ludzkości, przyszłość świata i możliwe ścieżki jego rozwoju... Główne tematy poruszane w dokumentach to:
- ▶ sprawiedliwy handel
 - ▶ prawo do edukacji
 - ▶ tolerancja
 - ▶ konsumpcja
 - ▶ demokracja
 - ▶ światowe współzależności
 - ▶ prawa człowieka
 - ▶ dostęp do wody

KASIA SZENIAWSKA

Wraz z przyjaciółmi założyła stowarzyszenie Grupa eFTe, które zajmuje się promocją świadomej konsumpcji i sprawiedliwego handlu. Kasia związana jest też z programem GLEN, w ramach którego w krajach afrykańskich organizowane są staże dla młodych ludzi z Europy!

Zuza Naruszewicz: Dlaczego działasz w swoim najbliższym otoczeniu?

■ Kasia Szeniawska: Zawsze dostawałam ładunek pozytywnej energii, kiedy widziałam, że robię coś naprawdę ważnego, choćby dla jednej osoby. I kiedy widziałam zmianę w dobrym kierunku – nie tylko przy dużych projektach. Czuję, że coś zmieniam też wtedy, gdy pan sprzedający owoce pod moim domem przestaje dawać mi foliówki (po tym, jak 20 razy go o to prosiłam :))

ZN: To ciekawy przykład. Myślisz, że takie drobne działania mają sens? Czy nie znikają one w morzu wszystkiego, co się dzieje dookoła?

■ KS: Jasne, że mają! Myślę, że często mają większy sens niż tzw. rozwiązania systemowe, albo są dowodem na to, że rozwiązania systemowe działają, bo np. sama ustawa o zakazie dystrybucji bezpłatnych torebek foliowych nie pomoże, jeśli pojedyncze osoby nie podejmą całkiem prywatnych decyzji, żeby ich nie używać. Koniec końców wszystko sprowadza się do małych działań.

ZN: Kto lub co cię inspirowało?

■ KS: (...) chyba głównie rzeczywistość, bo kiedy się rozglądam dookoła, to po prostu nie potrafię siedzieć z założonymi rękami. Również przyjaciele – lepiej działa się w grupie niż samemu i wsparcie społeczne jest niesamowicie ważne. Ciągła wymiana pomysłów chroni cię też przed wpadnięciem w tory jednego sposobu myślenia, czy ślepej wiary w jedno „rozwiązanie”. (...)

ZN: *Co jeszcze motywuje cię do działania? Dlaczego według ciebie warto coś robić?*

■ KS: (...) by kształtować świat taki, w jakim chcielibyśmy żyć (...), by zerwać z izolacją – działanie, zwłaszcza w grupie, daje poczucie przynależności i miejsca w społeczeństwie, i na świecie. Dla przyjemności – bo wspólne działanie i świętowanie najmniejszych nawet sukcesów to niezwykła radość. By się uczyć – doświadczenie zdobyte podczas działań społecznych może nauczyć więcej niż lata szkoły. By mieć prawo do narzekania – bo to prawda, że świat nie jest idealny, ale przynajmniej próbujemy coś z tym zrobić :) ...i po prostu – czy jest coś ciekawszego do robienia? :) (...)

ZN: *A gdybyś miała przekazać coś osobom, które właśnie zaczynają patrzeć na świat otwartymi oczami, na co chciałabyś zwrócić ich uwagę?*

■ KS: Pamiętajcie, że już jesteście w samym środku wszystkiego. Działanie to nie jest decyzja, czy się przyłączyć czy nie, ty już jesteś w środku. Pytanie: co z tym fantem chcesz zrobić? Oddziałujesz na świat codziennie i na milion sposobów, pora zacząć to robić świadomie i sensownie. W tym wszystkim najważniejsza jest wiara w pozytywne myślenie i konstruktywnie krytyczne podejście do tego, z czym się spotykamy, bo właśnie w ten sposób doskonalimy nasze sposoby i kierunki działań. I jeszcze – bo to paradoksalnie nie takie oczywiste – ważna jest ufność w to, że jesteśmy dobrymi ludźmi i że to, co robimy jest dobre. Nawet, jeśli zdarzają się nam wpadki. Nawet, jeśli wydaje nam się, że nie robimy dość dużo czy wystarczająco dobrze.

KAROL STRZEMIECZNY

Absolwent Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych na Uniwersytecie Warszawskim, współzałożyciel Stowarzyszenia Grupa eFTe Warszawa, zajmującego się świadomą konsumpcją i sprawiedliwym handlem. Gitarzysta i autor tekstów zespołu Stan Miłości i Zaufania i basista punk rockowej grupy NAIV.

Gabriela Lipska: Kiedy stałeś się działaczem społecznym?

■ Karol Strzemieczny: Pamiętam, że w podstawówce – w momencie, gdy były problemy z nauczycielami – inicjowałem spotkanie naszej paczki i pytałem „No... to, co z tym robimy?”. Czułem, że to ja organizuję klasę, więc pewnego razu zaprosiłem kolegów na spotkanie, na którym przedstawiłem pomysł, aby wszyscy wspólnie – jako cała klasa – wstawili się za trzema osobami, które nie mogły jechać na wycieczkę ze względu na złe zachowanie. Wtedy się nie udało, ale poczułem, że wychodzę z inicjatywą i że jestem osobą, która może ludzi zorganizować i coś wspólnie z nimi zrobić.

GL: Dlaczego to było ważne?

■ KS: Zobaczyłem, że jest coś fajnego w poczuciu wspólnoty, że jako grupa osób jesteśmy silniejsi niż w pojedynkę i jeśli się zorganizujemy, to pojedyncze osoby są mniej narażone na krzywdy, które mogą je spotkać. Z jednej strony w grupie jesteśmy silniejsi... z drugiej, uświadomiło mi to, że ja sam mogę być osobą, wokół której grupa może powstać a inni widzą moją chęć działania, moje dobre intencje i wchodzą w to, współpracują.

GL: Czy zawsze było łatwo?

■ KS: Wiele inicjatyw po prostu się nie udawało. Ale to nie było istotne, bo liczyło się poczucie sukcesu. To my sami musimy określić, co jest dla nas ważne i co za ten sukces uznamy. To nie jest wymierne. Poza tym zmiana nie następuje od razu. Pamiętam, kiedyś z grupą ludzi roznosiliśmy listy po kawiarniach w Warszawie, prosząc właścicieli, by zaczęli sprzedawać kawę pochodzącą ze sprawiedliwego

handlu. Było to ciekawe doświadczenie, bo wchodziliśmy do wszystkich kawiarni w centrum, prosiliśmy o rozmowę z managerem i praktycznie za każdym razem udawało się nam zamienić z nim kilka słów. Przedstawialiśmy się jako stowarzyszenie na rzecz sprawiedliwego handlu. To był często pierwszy raz, kiedy ci ludzie słyszeli, że jest coś takiego jak Fair Trade, więc sukcesem dla nas było już to, że się dowiedzieli o nim. Że w Warszawie coraz więcej ludzi wie, czym jest sprawiedliwy handel. Ta akcja dała mi poczucie siły, uświadomiła, że można wejść do kawiarni i powiedzieć: „Jesteśmy konsumentami i chcemy, żeby kawa pochodziła z *Fair Trade*”. Wiesz, taki świadomy konsument u źródła... Raz weszliśmy też na targi kawy i tam rozdawaliśmy materiały o eFTe. To było super!

GL: Kiedy czujesz, że działasz z sukcesem?

■ KS: Za każdym razem, kiedy czuję, że pobudziłem do myślenia parę osób. Jeśli pokazałem, że mogą coś robić inaczej niż dotychczas, że nie muszą się godzić na pewne rzeczy. Sam wierzę w to, że nawet jeśli tylko wypowiemy się, że nam się coś nie podoba, to już jest dużo, to już jest początek dobrej drogi.

GL: Kto lub co ci pomaga, wspiera?

■ KS: Poczucie, że zaczynamy działać jako grupa, samo w sobie jest bardzo przyjemne. Świadomość, że robię coś, co jest ważne dla mnie i osób, które są wokół, że wierzymy w to samo, że podobne wartości leżą u podstaw naszego działania. Pomaga również wsparcie bliskich osób, przyjaciół i rodziny, którzy niekoniecznie sami są waleczni, ale wspierają.

GL: Kilka porad i złotych myśli...

■ KS: Docieńcie siebie za to, że robicie krok w dobrą stronę. Bądźcie dumni z najmniejszych działań, nawet jeśli na początku nie wyglądają zbyt imponująco, nie powodują ogromnego uznania. I jeszcze jedna ważna rzecz: nie potrzeba specjalnych funduszy, żeby się zorganizować. Można się spotkać u kogoś w mieszkaniu. Warto wtedy ustalić, że jest to spotkanie, które ma określony temat i jasny cel. Jeśli już udało wam się zrobić takie spotkanie, to dopilnujcie, żeby ktoś notował i potem rozesłał innym mailem to, co zapisał...

Scenariusz działań

Dzięki filmom, które obejrzycie w ramach projektu *Patrz i zmieniaj* oraz zajęciom prowadzonym przez waszych nauczycieli, poznacie lepiej świat i mechanizmy nim rządzące. Wywiady z Kasią i Karolem pokazują, jak inni zmieniają świat wokół siebie. Teraz pora na was. Zastanówcie się, w jaki sposób sami możecie zmieniać swoje otoczenie gdy widzicie, że coś jest nie tak, że coś mogłoby działać sprawniej, że ktoś mógłby być szczęśliwszy. Świat wokół was będzie lepszy, jeśli zaczniecie działać.

Sposobów zmiany sytuacji na lepsze jest wiele. Konkretnych przykładów szukajcie na kolejnych stronach tego przewodnika. Jeden ze sposobów – ważny i skuteczny – to przekazywanie innym ludziom wiedzy zdobytej na temat świata: koleżankom i kolegom ze szkoły oraz osobom poza nią – znajomym, rodzicom, itd. W tym celu możecie podejmować w szkole i w swoich miejscowościach rozmaite działania informacyjne i promocyjne.

Akcje informacyjne – podobnie jak kampanie reklamowe, które znamy z codziennego życia – mogą mieć bardzo różne formy, wśród nich:

- ▶ akcje plakatowe,
- ▶ rozklejanie vlepek,
- ▶ happeningi,
- ▶ pokazy filmowe,
- ▶ koncerty,
- ▶ publiczne debaty,
- ▶ prywatne rozmowy w gronie znajomych,
- ▶ i wiele innych.

Przygotowanie każdej inicjatywy można podzielić na kilka etapów. Jeśli dobry projekt jest jak dobry film, który ma początek, ciekawy przebieg akcji i koniec, to kolejne kroki realizacji projektu są jego kolejnymi scenami.

Wszystkie stanowią sensowną całość i wynikają z siebie nawzajem.

Uwzględnienie każdej z nich podczas realizacji projektu z pewnością ułatwi jego realizację, uporządkuje ten proces i sprawi, że przyniesie wam więcej satysfakcji.

* Amnesty International
www.amnesty.org.pl

* Instytut Globalnej Odpowiedzialności
www.igo.org.pl

* Kupuj odpowiedzialnie
www.ekonsument.pl

* Centrum Edukacji Obywatelskiej
www.ceo.org.pl

* Ośrodek Informacji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Warszawie
www.unic.un.org.pl

Scena 1

NA POCZĄTKU BYŁO... ZAWIĄZANIE AKCJI – O TYM, ŻE WARTO ZADAWAĆ TRUDNE PYTANIA

Pierwszym krokiem jest oczywiście wybór tematu, którym chcielibyście się zająć. Najlepiej wybrać takie zagadnienie, które interesuje większość z was, a zajmowanie się nim będzie ciekawą przygodą. Wybór tematu najlepiej zacząć od burzy mózgów – spisania wszystkich (nawet tych najbardziej szalonych, nieosiągalnych, najtrudniejszych) pomysłów zagadnień, którymi moglibyście się zająć (na tym etapie nie poddawajcie ich jeszcze żadnej ocenie). Następnie, na podstawie takiej listy, wybierzcie jeden temat, którym chcecie i jesteście w stanie się zająć. Możecie głosować lub szukać zagadnienia, na które zgadzają się wszyscy.

Po wyborze tematu, najważniejszym działaniem jest zebranie informacji o nim. Jeśli na zajęciach oglądaliście już film dotyczący interesującej was tematyki, pewnie macie już podstawową wiedzę. Zawsze jednak warto ją poszerzać. Zagadnienia, które poruszamy w *Patrz i zmieniaj*, są w Polsce nowe. Znalazienie informacji na ich temat może być trudne, dlatego podpowiadamy źródła, w których warto ich szukać:

- ▶ aktualne gazety i czasopisma oraz ich internetowe wydania,
- ▶ strony organizacji pozarządowych działających w Polsce,
- ▶ strony organizacji międzynarodowych, np. Organizacja Narodów Zjednoczonych (wiele z nich jest w języku angielskim, dlatego o pomoc warto poprosić nauczyciela tego języka),
- ▶ spotkania z ludźmi, którzy podróżowali po innych krajach lub zajmowali się podobną tematyką,
- ▶ Centrum Edukacji Obywatelskiej – staramy się szukać informacji, które będą wam pomocne.

Jesteśmy po to, by wspierać was w poszukiwaniu wszelkich potrzebnych informacji. Piszcie do nas i śmiało o to pytajcie. Pamiętajcie także o naszej stronie internetowej www.ceo.org.pl/porta/patrz. Pod opisem każdego z filmów, znajdują się linki do stron internetowych tematycznie z nim związanych.

* Polska Akcja Humanitarna
www.pah.org.pl

* Pismo wolontariuszy
www.pomagamy.pl

* Gazeta uchodźców
www.refugee.pl

* Serwis o ubóstwie
www.ubostwo.pl

* Serwis o Sprawiedliwym Handlu
www.fairtrade.org.pl

* Serwis o wodzie pitnej
www.wodapitna.pl

* Stowarzyszenie Grupa eFTe
www.efte.org

Scena 2

CO AUTOR MIAŁ NA MYŚLI – O TYM, CO JEST DLA NAS WAŻNE
I CO CHCEMY PRZEKAZAĆ

Każde działanie, które podejmujemy, ma co innego na celu. Zanim zaczniemy pracę warto zastanowić się nad tym co dokładnie chcemy osiągnąć. Akcje mogą wywoływać emocje, wzruszać, mogą też przekazywać nowe informacje, mobilizować do działania, czy, w końcu, wpływać na zmianę naszego postępowania.

Drastyczne obrazy silnie oddziałują na nasze emocje. Pod ich wpływem ludzie podejmują spontaniczne, jednorazowe akcje, które rzadko poprawiają sytuację potrzebujących osób na stałe. Jeśli zszokujemy odbiorców, ryzykujemy, że wywołamy u nich poczucie bezradności lub wzmocnimy negatywne stereotypy, z którymi chcemy walczyć. Świadomość tego, co się chce osiągnąć, pomaga podjąć decyzję o tym, jakich materiałów (zdjęć, filmów, tekstów) używać w trakcie realizacji akcji.

Jeśli chcemy, by efekt naszych działań był **trwały**, powinniśmy skłonić odbiorców do **świadomej refleksji**, dostarczyć im więcej informacji, sprawić, by zastanowili się, z czego wynika sytuacja, która się nam nie podoba i co każdy z nas może zrobić, by ją poprawić. W ten sposób działania, które zdecydują się oni podjąć pod wpływem waszego przedsięwzięcia, będą czymś więcej niż tylko automatyczną reakcją na szokujące obrazy.

W tym celu najlepiej zastanowić się i **spisać**:

- ▶ co, po zakończeniu projektu, powinny **wiedzieć** osoby biorące w nim udział, byście mogli go uznać za udany (np. uczestnicy znają przykłady łamania praw człowieka i sposoby stawania w ich obronie);
- ▶ co te osoby powinny po zakończeniu projektu **zrobić** (np. napisać petycję do instytucji).

Pamiętajcie także, by:

- **cele długofalowe, ogólne** rozłożone były na poszczególne **cele cząstkowe**, stopniowo przybliżające was do zamierzonego rezultatu.

Na przykład: cel ogólny: mieszkańcy naszej miejscowości znają sytuację w Bir-mie i wspierają tamtejsze ruchy demokratyczne.

Cele cząstkowe: 20 osób bierze udział w naszym pierwszym pokazie filmu do-kumentalnego, w kolejnym wydarzeniu bierze udział 50 osób, które podpiszą petycję, itd.).

- wasze cele były **konkretne i mierzalne**. W ten sposób najlepiej będziecie mogli śledzić efekty swojej pracy. Podpowiedź: jeśli cel opisujecie liczbowo i już na samym początku wiecie, jak później sprawdzicie jego realizację, to znak, że jesteście na dobrej drodze.

Na każdym etapie realizacji projektu warto pamiętać ponadto o kilku podstawo-owych zasadach, by:

- unikać uproszczonych i stereotypowych obrazów,
- pokazywać przyczyny, konsekwencje współzależności opisywanych zjawisk,
- nie pokazywać ludzi w sytuacjach, w których sami nie chcielibyśmy być pokazani,
- mówić w taki sposób, jakby osoba, o której się wypowiadamy, była z nami na sali.

Scena 3

CISZA NA PLANIE – O TYM, ŻE DOBRE PLANOWANIE ZAKŁADA WSPÓLNE DZIAŁANIE

Jeśli przemyśleliście już to, co chcecie osiągnąć, ostatnim krokiem przed działaniem jest właściwe zaplanowanie wszystkiego... bo dobry plan to połowa sukcesu. Jego opracowanie możecie podzielić na trzy części:

- zróbcie szczegółową listę działań, które chcecie podjąć (np. przygotowanie plakatów, spotkania z gośćmi, organizacja pokazu),
- spiszcie materiały potrzebne do wykonania każdego z tych punktów i wybierz-cie jedną osobę odpowiedzialną za każdy z nich,
- określcie, do kiedy poszczególne działania mają być zakończone.

Wszystkie te informacje możecie zebrać w jednej tabelce, dzięki czemu zawsze będziecie mogli sprawdzić, jak przebiegają wasze działania.

DZIAŁANIE	ODPOWIEDZIALNY	MATERIAŁY	TERMIN
Przygotowanie plakatów	Kasia	Materiały ze stron internetowych	do 15 marca
Druk plakatów	Piotrek	Drukarka, papier, toner	do 28 marca
Rozklejanie plakatów	Ania	Taśma klejąca, pozwolenia na wywieszenie plakatów	do 15 kwietnia

W waszym projekcie mogą pomagać wam również inne osoby. Najbardziej naturalnymi sojusznikami będą nauczyciele i dyrekcja szkoły. W waszym otoczeniu z pewnością jest też wiele innych osób chętnych do współpracy: organizacje pozarządowe, władze miasta, dom kultury, podróżnicy, aktywiści i eksperci z różnych dziedzin, lokalny punkt ksero gotowy wykonać parę odbitek waszych plakatów za darmo.

Większość nauczycieli i dyrektorów patrzy na wasze działania przychylnie. Jeśli jednak trzeba będzie ich przekonać do wyrażenia zgody na działania przez was proponowane, warto pomyśleć o dobrych argumentach. Na przykład takich:

- ▶ wszyscy uczniowie są obywatelami i konsumentami, więc powinni być świadomi swojego wpływu na innych,
- ▶ tematyka działań *Patrz i zmieniaj* mieści się w podstawie programowej wiedzy o społeczeństwie, historii, geografii i podstaw przedsiębiorczości,
- ▶ zaangażowanie w działania pozwala wam zdobyć nowe, cenne umiejętności i w praktyce wykorzystać zdobywaną wiedzę,
- ▶ działania tego typu integrują społeczność szkolną i urozmaicają szkolne życie.

Scena 4

UJĘCIE PIERWSZE. KAMERA. AKCJA! – O TYM, W CO MOŻNA GRAĆ, ŻEBY WYGRAĆ

Pokażcie się z jak najlepszej strony! Macie już listę celów, macie tabelę z planami. Przed wami działanie. Warto pamiętać o tym, aby wasze inicjatywy dokumentować: pisać o nich, robić zdjęcia, informować media. Wiele lokalnych gazet, rozgłośni radiowych czy stacji telewizyjnych z chęcią opowie o tym, co robicie w szkole. Jeśli chcecie zaistnieć w internecie możecie założyć **bloga** lub **stronę internetową**. Warto, by jedna osoba – z zacięciem dziennikarskim – została reporterem lub reporterką waszej grupy.

Swoje relacje wysyłajcie też do nas, na patrz@ceo.org.pl, będziemy je publikować na naszej stronie internetowej, aby inspirowały innych.

W swojej szkole możecie podejmować bardzo różne działania. Na pewno macie mnóstwo pomysłów na to, co możecie robić. Poniżej znajdziecie kilka przykładów projektów, które już zostały zrealizowane przez uczniów w ramach programów CEO i nie tylko:

➤ **przygotowanie pokazu filmowego lub happeningu w szkole**

Z okazji obchodów święta szkoły uczniowie IX Liceum Ogólnokształcącego w Warszawie zorganizowali pokaz filmów dokumentalnych. W jednej ze szkolnych sal każdy mógł obejrzeć wybrane dokumenty i podyskutować na ich temat. Uczniowie zobaczyli m.in. film „W imię honoru”, po obejrzeniu którego dyskutowali o prawach kobiet i ich sytuacji w krajach muzułmańskich.

➤ **zorganizowanie spotkania z gościem/ekspertem**

Uczniowie jednego z gimnazjów w Pradze zaplanowali w swojej szkole pokaz filmu na temat komunizmu w Czechosłowacji. Szukając gościa, wpadli na pomysł, by zaprosić do dyskusji woźnego szkoły. Jako uczestnik wydarzeń 1968 roku okazał się świetnym znawcą tematu i przekazał mnóstwo ciekawych informacji, przydatnych do dalszej dyskusji. Dodatkowo, uczniowie, po raz pierwszy, mieli okazję poznać go od innej niż codziennie strony, co też okazało się ciekawą lekcją przełamywania stereotypów.

➤ **przeprowadzenie akcji plakatowej**

Uczniowie z grupy filmowej w gimnazjum w Ożarowie Mazowieckim po obejrzeniu dokumentu „My kupujemy, kto płaci?” postanowili przekazać zdobytą wiedzę swoim koleżankom i kolegom. Pod opieką nauczycielki przygotowali plakaty z hasłem „A co jest napisane na twojej metce?”, przedstawiające założenia etycznej konsumpcji i przykłady nadużyć firm odzieżowych.

➤ **zmiana własnych nawyków i zachęcenie do tego innych**

Uczniowie uczestniczący w kampanii Aktywni z natury – „Zmiany klimatu – bądź rozwiązaniem” podejmują postanowienia, by na pewien, określony czas zmienić swoje nawyki w pięciu wybranych sferach życia (np. by drukować dwustronnie, korzystać z lnianych toreb, wielorazowego użytku czy porozmawiać o naszym wpływie na zmiany klimatu z kilkoma wybranymi osobami).

➤ **promowanie zdobytej wiedzy w mediach**

Licealiści z Żor prowadzą własne radio internetowe (www.radiofloryda.pl), które powstało w ramach programu *Młodzi w przejrzystej Polsce*. Oprócz muzyki przekazują tam informacje, skupiając się w szczególności na relacjonowaniu lokalnych wydarzeń z własnej – uczniowskiej – perspektywy, praktykując tym samym dziennikarstwo obywatelskie.

➤ **przyłączenie się do działających organizacji pozarządowych i istniejących kampanii**

W Powiatowym Zespole Szkół w Trzebnicy uczestniczącym w programie *Patrz i zmieniaj* uczniowie obejrzeli film „Cambodia Trust”, a po projekcji rozmawiali

na temat wspierania rozwoju w innych krajach. W czasie dyskusji wpadli na pomysł przyłączenia się do kampanii Polskiej Akcji Humanitarnej „Akcja-Edukacja”. W ramach tego działania uczniowie dowiedzą się więcej o sytuacji w Afganistanie a dzięki sprzedaży ołówków wesprą działania PAH w tym kraju.

➤ **napisanie petycji do władz i instytucji prywatnych**

Uczniowie z klasy IIc LO w Czerwionce-Leszczynach – po obejrzeniu filmu „Lekcja białoruskiego” – stworzyli kilka reportaży, wywiadów, felietonów, listów otwartych. Wśród nich znalazł się również list do Telewizji Polskiej, w którym proszą o wyemitowanie na antenie TVP1 szeregu filmów dokumentalnych ukazujących sytuację na Białorusi.

➤ **nakręcenie filmu lub reklamy społecznej**

Uczniowie z gimnazjum w Mucharzu, w ramach programu CEO *Wspólna przeszłość, wspólna przyszłość*, którego głównym celem jest promowanie idei wielokulturowości, stworzyli krótką, animowaną reklamę społeczną pod hasłem „Różnorodnie znaczy ciekawiej”.

Scena 5

THE END – CZY CHCESZ O TYM POROZMAWIAĆ?

Realizując każdy projekt: pracując nad nim i spędzając przy nim wiele czasu, można zapomnieć o stawianych sobie na początku celach. Zakończenie działań to dobry moment, by powrócić do początkowych założeń i zastanowić się, w jakim stopniu udało się je zrealizować. Pamiętajcie też, że niezależnie od wyników waszych działań, waszym wielkim sukcesem jest już to, że podjęliście wyzwanie i zdecydowaliście się coś zrobić, by świat wyglądał lepiej.

Rozmowę o wynikach działań możecie podzielić na dwa etapy. W pierwszym zastanówcie się nad tym, jak przebiegało samo działanie, a w drugim skupcie się na zmianach, które wprowadziliście.

Warto zacząć od spisania na jednej kartce papieru (najlepiej w dwóch kolumnach) tego, co się udało, co na pewno chcielibyście powtórzyć przy podejmowaniu kolejnej inicjatywy oraz (po drugiej stronie) tego, co warto zmienić. Taka lista pomoże wam planować kolejne działania. Warto zawiesić ją w sali, w której zwykle się spotykacie.

CO BYŁO SUPER?	CO CHCEMY ZMIEŃĆ NASTĘPNYM RAZEM?
-	-
-	-
-	-

W drugiej części spotkania porozmawiajcie o swoich doświadczeniach z realizacji projektu. Warto najpierw porozmawiać o tym w parach – zebrać i spisać wnioski a potem przedstawić je i omówić na forum. W trakcie rozmowy możecie zadać sobie pytania:

- ▶ co udało nam się zmienić?
- ▶ czy nasze działanie przyniesie długotrwały efekt?
- ▶ czego ja sam/a się nauczyłem/am?
- ▶ na jakie pytania nie znam jeszcze odpowiedzi? Gdzie mogę je znaleźć?
- ▶ czy/ dlaczego chciałbym/ chciałabym takie działanie powtórzyć?
- ▶ czy coś jeszcze da się w tym temacie zrobić?
- ▶ jakie mogą być cele naszego kolejnego działania?

Postarajcie się ocenić efekty waszej akcji, również na podstawie wypowiedzi uczestników, którzy wzięli w niej udział. Warto zapytać kilka wybranych osób o to, co zapamiętali i czy podjęli jakieś działania związane z prezentowanym przez was tematem.

Nie zapomnijcie o tym, żeby sukces uczcić. Świątowanie to świetny moment, w którym rodzą się kolejne pomysły!

Czym jest klub filmowy?

Jednym z działań proponowanych przez nas w *Patrz i zmieniaj* jest założenie klubu filmowego. Stworzenie przestrzeni, w której będziecie mogli swobodnie – po lekcjach – poznawać nowe filmy dokumentalne, organizować publiczne pokazy dla waszych rówieśników i dyskutować.

”Zauważyliśmy, że w naszej szkole nie ma możliwości, by podczas lekcji rozmawiać o ważnych, a jednocześnie interesujących sprawach takich jak sytuacja romskiej mniejszości na Słowacji, narkotyki, islam, globalizacja, reżimy autokratyczne jak np. na Białorusi, w Birmie, na Kubie czy w Chinach... Uważamy, że to są ważne sprawy i powinniśmy informować o nich uczniów w naszej szkole, dlatego też założyliśmy klub. Poza tym lubimy filmy dokumentalne :) – *Ivana Rybanská*, uczennica gimnazjum w Prievidzi.

Klub filmowy tym różni się od zwykłych zajęć lekcyjnych, że w jego przypadku to wy decydujecie o tym, czego chcecie się dowiedzieć oraz w jaki sposób to zrobicie. Oczywiście zawsze warto korzystać z wiedzy ekspertów i gorąco do tego zachęcamy. Jednak równie ważne w tym przedsięwzięciu są głosy wasze i wszystkich innych uczestników dyskusji. To odpowiedzialne, ale i wielce satysfakcjonujące zadanie.

”Założyliśmy klub filmowy, by przybliżyć naszym kolegom i koleżankom z klasy ważne z naszego punktu widzenia sprawy dzisiejszego świata. Podczas pokazów przez nas organizowanych wytwarza się specyficzna atmosfera, gdzie otwarcie możemy dzielić się swoimi pomysłami i przemyśleniami. Na te spotkania przychodzą osoby prawdziwie zainteresowane tematem i dlatego tak dobrze się wtedy czujemy. – *Martina Tesařová*, uczennica jednego z liceów w Pradze.

”Gdy spotkaliśmy się z dyrektorem naszej szkoły i przedstawiliśmy mu plan założenia klubu filmowego, powiedział, że od dawna chciał, by coś takiego tu powstało. Czekał tylko na to, kto pierwszy podejmie się takiego wyzwania... – *Marek Mikulásek* z gimnazjum z Louny.

Kto tworzy klub filmowy?

Klub filmowy tworzą uczniowie, którzy chcą robić coś ciekawego i zmieniać swoje otoczenie, a za narzędzie zmiany obierają film. Klub najczęściej tworzy grupa kilku osób, które dzielą się między sobą daniami, a – jak sami możecie się tego domyśleć – jest ich trochę.

9 Nasz klub tworzą cztery osoby. Jedna zajmuje się sprawami technicznymi i salą (mamy w naszej szkole salę multimedialną, ale trzeba ją wcześniej zarezerwować). Druga dba o promocję – plakaty i artykuły oraz wpisy na naszym blogu, czasami zajmuje się też dekoracją sali. Trzecia osoba pomaga wtedy, kiedy jest potrzebna a czwartą jest lider naszej grupy. Film wybieramy wspólnie, ale to lider odpowiedzialny jest za kontakty, szuka gości i prowadzi dyskusję... Myślę, że ważną rzeczą odnośnie zespołu, o którą powinien zadbać lider jest myślenie o przyszłości – o tym, kto będzie prowadził klub, gdy on/ ona już opuści szkołę. Dlatego jest to tak ważne, by w klubie zawsze była przynajmniej jedna młodsza osoba. – **Ivana Rybanská**, uczennica gimnazjum w Prievidzi.

Pamiętajcie, że klub filmowy nie działa w próżni – lecz w szkole. Warto być w stałym (i dobrym) kontakcie z nauczycielami i dyrekcją, by zsynchronizować waszą działalność z naturalnym rytmem szkoły. Dzięki nauczycielowi-opiekunowi stanie się to o wiele łatwiejsze. Ta osoba również z pewnością pomoże przy ewentualnych rozmowach z dyrekcją, gdyby była taka potrzeba.

Nie samymi pokazami klub żyje...

Pokazy filmowe to nie jedyna działalność klubu filmowego. Aby ją urozmaicić można realizować dodatkowe działania. Oto ich przykłady:

Można:

- ▶ po projekcji zorganizować debatę np. z członkami Amnesty International lub inną organizacją zajmującą się prawami człowieka, podczas której uczestnicy będą pisać listy w obronie więźniów sumienia lub podpisywać petycje,
- ▶ przygotować wieczór tematyczny poświęcony wybranej kulturze i zaprosić na niego wyjątkowe osoby pochodzące z okolicy czy regionu lub w inny sposób z nim związane. Możecie poprosić je m.in. o zaprezentowanie regionalnej muzyki lub tradycyjnych przepisów kulinarnych,
- ▶ zaprosić podróżnika i pokazać – oprócz filmu – jego/ jej zdjęcia z wyprawy w te okolice i porównać sposób przedstawienia miejsca w dokumencie filmowym z tym na fotografiach,
- ▶ poczęstować uczestników spotkania herbatą i czekoladą pochodzącą ze sprawiedliwego handlu oraz opowiedzieć o tym, jak ten system działa, gdzie można takie produkty kupić w twojej okolicy i dlaczego/ czy warto to robić,
- ▶ zastanowić się po projekcji nad tym, czego jeszcze chcielibyście się dowiedzieć na sfilmowany temat, a następnie wspólnie napisać list z pytaniami, na które chcecie uzyskać odpowiedzi i wysłać go do polityków lub instytucji zajmujących się tym sektorem czy dużych firm, których rozmowa dotyczyła,

▶ bardziej doświadczonym uczestnikom programu pojedyncze pokazy nie wystarczą. Czemu, więc nie zorganizować maratonu filmowego lub kilkudniowego festiwalu szkolnego?

Pomysłów na działalność jest tyle samo ile klubów. Zachęcamy do burzy mózgów i śmiałości we wprowadzaniu swoich idei w życie! :)

Dzielcie się swoimi pomysłami na działania pisząc o nich do nas na adres patrz@ceo.org.pl. Będziemy przekazywali je dalej, a wy staniecie się inspiracją dla innych!

Jak zorganizować pokaz?

➤ Zgoda dyrekcji

Kluczową kwestią dla założenia klubu jest rozmowa z dyrektorem/ dyrektorką o planowanych przez was akcjach i uzyskanie jego/ jej zgody. Na takie spotkanie najlepiej wybrać się z nauczycielem, który będzie opiekunem waszego klubu. W takim gronie możecie ustalić techniczne szczegóły prowadzenia klubu:

- ▶ z jakiego sprzętu znajdującego się w szkole będziecie korzystać (rzutnik multimedialny czy odtwarzacz DVD, nagłośnienie, laptop),
- ▶ gdzie wasze pokazy będą się odbywać, jak rezerwować salę,
- ▶ kto będzie za nią odpowiedzialny,
- ▶ czy szkoła może pokrywać koszty przesyłek poleconych, gdy będziecie chcieli nam odesłać film,
- ▶ czy wesprze was w jakiś jeszcze inny sposób...

Pamiętajcie o pisemnej zgodzie, którą później prześlecie do nas pocztą. Ta odrobina biurokracji jest ważna dla ustalenia zasad, na których będziemy opierać naszą dalszą współpracę :)

➤ FilMOTEKA

Po zgłoszeniu swojej grupy, będziecie mieć dostęp do filmoteki (<http://www.ceo.org.pl/piz/dowypozyczenia>). Zawiera ona dodatkowe filmy, które możecie pokazywać w swojej szkole. Zanim wybierze pierwszy, zastanówcie się, od którego tematu chcecie zacząć. Być może jakieś zagadnienie od dawna was intryguje? A może są w waszym otoczeniu osoby idealnie nadające się na gości specjalnych lub ekspertów?

➤ Zamówienie filmu

W tym miejscu (<http://www.ceo.org.pl/piz/zamawiam>) znajduje się formularz, dzięki któremu poinformujecie nas, jakim filmem jesteście zainteresowani. Poczekaćcie jeszcze na potwierdzenie dostępności kopii DVD a potem przystapicie do szczegółowego planowania waszej akcji. Film wyślemy w ciągu dwóch dni roboczych.

➤ Data i godzina pokazu

Weźcie pod uwagę, że filmy wysyłamy pocztą i zajmuje to zazwyczaj kilka dni. Dlatego prosimy, zamawiajcie filmy na dwa tygodnie przed planowaną datą pokazu. Pamiętajcie również, że pewne dni (i pory dnia) są lepsze od innych, na organizację tego typu imprez :)

➤ Gość specjalny

Rozważcie zaproszenie gościa specjalnego, który uczyni dyskusję ciekawszą lub wyjaśni trudniejsze fragmenty filmu. Oprócz osób zawodowo zajmujących się np. edukacją globalną, sprawiedliwym handlem, konkretną kulturą czy po prostu filmem dokumentalnym, w tej roli sprawdzają się także ci, którzy znają temat dzięki swojemu osobistemu doświadczeniu (byli w danym regionie lub sami przeżyli to, o czym mowa w filmie).

Czasami od doświadczenia gościa ważniejsza jest jego umiejętność nawiązywania kontaktu z publicznością, utrzymywanie jej zainteresowania i prowadzenie dyskusji, więc jeśli znacie taką ciekawą osobę, pomyślcie, może warto zaprosić ją na waszą projekcję.

➤ Dyskusja

Dobrze jest obejrzeć film przed jego oficjalnym pokazem. Dzięki temu można spokojnie zapoznać się z tematem, przemyśleć pytania otwierające i podtrzymujące dyskusję, zebrać dodatkowe informacje, które chcielibyście przekazać uczestnikom, czy – w końcu – pozwoli wam to ustalić wspólne (bądź różne) stanowisko wobec kwestii przedstawionych w filmie. W ten sposób dowiecie się, czego się po sobie nawzajem spodziewać i czego od siebie oczekujecie.

➤ Promocja pokazu

Gdy wybieriecie już datę pokazu, nadchodzi czas na poinformowanie o nim innych. Ważne jest przecież, by zakres waszej akcji był jak najszerszy i by jak najwięcej osób dowiedziało się o tym, co robicie. Sposobów na promocję jest wiele:

- ▶ plakat,
- ▶ audycja w radiowęźle,
- ▶ artykuł w gazetce szkolnej,
- ▶ informacja na stronie internetowej szkoły, samorządu uczniowskiego, klubu filmowego,
- ▶ zaproszenia mailowe

... to pole do popisu dla waszej kreatywności.

➤ Sprawny sprzęt

Przed samym pokazem warto pamiętać o kilku drobnych szczegółach, które wydają się nieistotne, lecz w razie wpadki, potrafią skutecznie zepsuć nam humor, a widzom pokaz:

- ▶ działający i sprawdzony wcześniej sprzęt do odtworzenia filmu,
- ▶ podłączone głośniki,
- ▶ program do odtwarzania filmu,
- ▶ kable, przedłużacze,
- ▶ klucz do sali (wcześniej zarezerwowanej)...

Warto przygotować i wydrukować taką listę, a następnie każdorazowo przed pokazem filmu sprawdzać kolejne punkty, odhaczając, jeśli dana rzecz jest już w sali lub działa poprawnie.

Pewnie po paru pokazach sami będziecie w stanie poszerzyć listę o kolejne detale... :D

➤ Pokaz

Punktem kulminacyjnym jest oczywiście pokaz. W jego momencie emocje sięgają zenitu :) Dlatego dobrze, jeśli wcześniej ustalicie, kto, za co będzie odpowiedzialny. Kto otworzy spotkanie i wprowadzi w tematykę filmu, kto zajmie się gościami, kto będzie moderował dyskusję, kto wykona parę zdjęć, nakręci filmik i udokumentuje wydarzenie, kto, w końcu, opanuje kwestie techniczne.

➤ Relacja i zwrot filmu

Kiedy pokaz się zakończy, nie zwalnijcie tempa. Warto poinformować o przebiegu akcji i jej temacie tych, którzy nie wzięli w niej udziału. Chcielibyśmy, abyście przestali też informację do nas (adres patrz@ceo.org.pl jest do waszej dyspozycji). Jesteśmy wręcz głodni relacji opisujących efekty waszej pracy. Czas po projekcji jest dobrym momentem na refleksję i zebranie pomysłów na kolejne pokazy.

➤ Następne zamówienie

Po odesłaniu filmu możecie zamówić następny. Przyjmujemy, że DVD odeślecie w tydzień po pokazie, a relacje dostarczycie w ciągu dwóch tygodni. Im szybciej dostaniemy od was sygnał, że zorganizowaliście pokaz (krótką informację o tym, jak to wszystko przebiegło, z czego jesteście zadowoleni, itd.) oraz, że odesłaliście już film, tym szybciej będziecie mogli wybrać kolejny dokument i ponownie przystąpić do akcji. :D

Jak będziemy was wspierać?

Możecie liczyć na różnorodne wsparcie z naszej strony.

- ▶ Prowadzimy szkolenia wprowadzające, które zainspirują was do dalszej, niezależnej aktywności w ramach klubu filmowego i dostarczą konkretnych wskazówek i przykładów, jak takie przedsięwzięcie może wyglądać.
- ▶ Przedstawiciele najbardziej aktywnych klubów będą mieli szansę uczestniczyć w letniej szkole filmowej i warsztatach międzynarodowych organizowanych przez naszych partnerów w Czechach. Będzie to okazja do wymiany doświadczeń z innymi klubowiczami oraz wzięcia udziału w pracy nad filmem dokumentalnym od samego początku jego powstawania.

- ▶ Na naszej stronie stworzyliśmy forum internetowe (<http://www.ceo.org.pl/piz/forum>), na którym możecie dzielić się swoimi pomysłami i doświadczeniami z organizacji pokazów, polecać sobie nawzajem filmy i dyskutować o tematach w nich poruszanych.
- ▶ Nieustannie pracujemy nad poszerzaniem bazy filmów i materiałów z nimi związanych, którymi moglibyście posiłkować się podczas przygotowywania projekcji. Pamiętajcie, że zawsze służymy wam radą i w razie jakichkolwiek pytań zachęcamy do kontaktu telefonicznego bądź mailowego.

Podstawowe założenia naszej współpracy

po [1]

**MYŚLIMY O INNYCH I BIERZEMY ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ZA TO, CO ROBIMY**

Stąd też płyty z filmami odsyłamy w terminie; szanujemy prawa autorskie; o filmach, tematach, które poruszają i osobach w nich przedstawionych mówimy rzetelnie. Nasze działania i słowa kształtują świat, działamy więc z głową.

po [2]

ZAŁEŻY NAM NA TYM, BYŚMY MIELI ZE SOBĄ KONTAKT

Wszyscy na tym skorzystamy. Z jednej strony, pozwoli nam to lepiej dostosować naszą ofertę do waszych potrzeb. Z drugiej strony, zawsze będziecie mogli skonsultować z nami swoje pomysły na przedsięwzięcia lub podzielić się wrażeniami z pokazu.

po [3]

JESTEŚMY DOCIEKLIWI

Cechą wspólną wszystkich filmów *Patrz i zmieniaj* jest to, że przedstawiają złożone, niejednoznaczne sytuacje, dlatego myślenie krytyczne i otwartość na różne punkty widzenia są bardzo pomocne w głębszym ich zrozumieniu.

po [4]

JESTEŚMY WYTRWALI

Wierzmy, że jesteśmy w stanie nadać kształt światu i naszemu otoczeniu, wymaga to jednak wytrwałości i myślenia o długofalowych konsekwencjach naszych działań. Dlatego pokazy i/ lub inne akcje organizujemy regularnie.

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej jest instytucją oświatową i organizacją pozarządową posiadającą status organizacji pożytku publicznego (OPP). Celem Fundacji jest wspieranie instytucji edukacyjnych pracujących z dziećmi i młodzieżą, prowadzenie nieodpłatnego doskonalenia nauczycieli, poprawa jakości pracy szkoły, a także kształtowanie postaw obywatelskich w społeczeństwie. www.ceo.org.pl.

PATRZ I ZMIENIAJ

Uczniowie oglądają filmy dokumentalne i dzięki nim poznają wyzwania, przed którymi stoi współczesny świat. Dowiadują się, w jaki sposób ich codzienne decyzje wpływają na życie ludzi w innych regionach świata. Następnie upowszechniają tę wiedzę, organizując szkolne kluby filmowe, debaty i kampanie społeczne. CEO przygotowuje zestaw filmów oraz scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli. Projekt jest realizowany w konsorcjum z organizacjami z Czech, Estonii i Słowacji.

AKTYWNI Z NATURY

Młodzi ludzie, realizując zaplanowane przez siebie projekty uczniowskie, działają na rzecz ochrony zasobów naturalnych i zrównoważonego rozwoju swojej miejscowości. Zachęcają mieszkańców do angażowania się w lokalne projekty służące promowaniu bogactwa przyrodniczego i kulturowego (np. projektują trasy turystyczne).

SAMORZĄD UCZNIOWSKI

Program wspiera uczniów i nauczycieli, którzy chcą rozwijać samorządność uczniowską. Uczniowie dowiadują się, jak w ramach samorządu realizować swoje pomysły i pasje oraz jak efektywnie działać w szkole i poza nią. W programie organizowane są też szkolenia dla uczniów i nauczycieli – opiekunów samorządów.

MŁODZI GŁOSUJĄ

Prowadzony od 1995r. projekt umożliwia niepełnoletnim obywatelom udział w głosowaniu. Uczniowie organizują w szkołach młodzieżowe wybory prezydenckie, parlamentarne i samorządowe, wybory do Parlamentu Europejskiego oraz referenda. Wyniki głosowania publikowane są w mediach.

AKTYWISTA

Program pokazuje gimnazjalistom, jak aktywnie i odpowiedzialnie korzystać z nowych mediów, jako narzędzi zaangażowania społecznego, zachęcając ich do działań użytecznych dla lokalnej społeczności. Pomaga w tworzeniu koalicji szkół i lokalnych mediów na rzecz zwiększania udziału uczniów w życiu publicznym. Uczestnicy programu mają też okazję do zdobywania i wykorzystywania w praktyce wiedzy na temat Parlamentu Europejskiego.

www.ceo.org.pl